Blogi

Keskuspankkien kannattaa edistää kansalaisten talousosaamista

Rahoitusvakaus, Talousosaaminen | 23.01.2025 | Marja Nykänen

KIRJOITTAJA

Marja Nykänen
Johtokunnan
varapuheenjohtaja

Keskuspankkien aktiivisuus talousosaamisen edistämisessä on lisääntynyt ja laajentunut nopeasti viime vuosien aikana. Mitä parempaa kansalaisten talousosaaminen on, sitä vakaammat ovat rahoitusmarkkinat ja kansantalouden iskunkestävyys .

Keskuspankkien aktiivisuus talousosaamisen edistämisessä on lisääntynyt ja laajentunut nopeasti viime vuosien aikana. Mitä parempaa kansalaisten talousosaaminen on, sitä vakaammat ovat rahoitusmarkkinat ja kansantalouden iskunkestävyys.

Keskuspankkien harjoittaman makrovakauspolitiikan kohteena on rahoitusjärjestelmän makrotason vakaus. Makrovakausvälineillä kuten lainakatolla ei voida täysin poistaa riskejä, jotka johtuvat kotitalouksien henkilökohtaisista päätöksistä tai niiden kohtaamista yksittäistä sokeista. Kotitaloudet tarkastelevat lainanottohetkellä henkilökohtaisia riskejään, eivät koko rahoitusjärjestelmän laajuisia systeemisiä riskejä. Tutkimukset osoittavat, että kansalaisten talousosaaminen voi parantaa rahoitusjärjestelmän vakautta. Talousosaamisen avulla kotitaloudet osaavat hyödyntää erilaisia työkaluja päätöksenteossaan, mikä vahvistaa heidän valmiuksiaan ja vähentää taloudellista haavoittuvuutta talouden suhdanteissa.

Asunnon ostaminen on kotitalouksille tyypillisesti suurin taloudellinen päätös. Tällöin kotitalouksien on osattava tulkita talouden käänteitä, rahoitusmarkkinoiden tilannetta ja hallittava omaa talouttaan. Suomessa suurin osa kotitalouksien lainoista on asuntolainoja, jotka hoidetaan säntillisesti jopa heikentyneessä taloussuhdanteessa. Kun asuntolainojen takaisinmaksua priorisoidaan, kulutusta saatetaan joutua supistamaan. Tämä voi vähentää kokonaiskysyntää ja sitä kautta myös tuotantoa. Yritysten ajautuminen maksuhäiriöihin kasvattaa pankkien riskejä. Taantuman todennäköisyys kasvaa, mistä voi aiheutua ongelmia

rahoitusvakaudelle.

Kotitalouksien taloudellinen varautuminen kasvattaa kansantalouden iskunkestävyyttä. Heikko talousosaaminen johtaa usein vähäiseen säästämiseen, mikä altistaa kotitalouksia taloudellisille sokeille ja heikentää niistä selviytymistä. Odottamattomien tapahtumien lisäksi kotitalouksien olisi hyvä säästää eri elämänvaiheita varten. Hyvä talousosaaminen parantaa todennäköisyyttä varautua tulotason muuttumiseen esimerkiksi eläkkeelle siirryttäessä.

Mitä parempi kotitalouden talousosaaminen on, sitä todennäköisemmin pelkän säästämisen lisäksi kotitalous sijoittaa osakemarkkinoille, hajauttaa sijoituksiaan ja osaa vertailla eri sijoitustuotteita. Heikko talousosaaminen heikentää myös kykyä vertailla erilaisia luottotuotteita, mikä voi johtaa epäedullisiin lainapäätöksiin.

Rahoitusvakauden, kansantalouden iskunkestävyyden ja talousosaamisen välillä on selvä yhteys, minkä vuoksi keskuspankin kannattaa edistää kansalaisten talousosaamista. Vuoden 2020 alussa Suomen Pankki käynnisti projektin, jonka tuloksena Suomeen saatiin ensimmäinen talousosaamisen strategia. Tämän vuoden alusta asti strategia on ollut Oikeuspalveluviraston vastuulla, mutta Suomen Pankki on edelleen aktiivisesti mukana kansalaisten talousosaamisen kehittämisessä. Talousosaamiskeskuksemme on avoinna kaikille. Sen tavoitteena on parantaa kaikenikäisten kansalaisten taloustietämystä ja lisätä heidän kiinnostustaan taloutta kohtaan.

Asiasanat

kotitaloudet, makrovakaus, rahoitusvakaus, talousosaaminen, talousosaamisen strategia